

Підготовка студентів немовних спеціальностей до міжкультурної комунікації у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Матеріали II Міжрегіонального методичного семінару

15 червня 2011

С. 101-104

Інтерпретативні ключі «Сповіді» Августина

Умовно життя Августина можна поділити на 2 етапи- до пізнання Бога і після. У контексті екзальтованого суспільства, у якому митець існував 1 частину свого життя, «Сповідь» уявляється зовсім маргінальним твором з точки зору архаїчного язичництва, ідолопоклоніння, гедоністичних переконань, що не сприймають жодного з видів прояву християнської релігійності.

Розглядаючи ж 2 частину його життя, можемо зробити висновки, що вибір християнства в переломний для нього період життя був зовсім не випадковим, а обумовленим 2 аспектами: свідомим та підсвідомим. За теорією психоаналізу Зигмунда Фрейда в процесі вибору «соціальної маски» у людини (здебільшого у чоловіків) часто розвивається комплекс Едіпа, коли домінуюча роль відводиться жінці. На початковому етапі це частіше за все мати. Ще з дитинства хлопчики відчують ревності до батька (суперника), який позбавляє їх насолоди спілкування з джерелом задоволення своїх потреб (матір'ю). Тому Августин, не знаючи того, підсвідомо вже робить вибір релігії матері, а не батька.

Інший, більш свідомий, аспект вибору- страх перед смертю. Людина- це єдине створіння у світі, яке усвідомлює свою конечність (смертність), тому її життя для неї самої виступає як проблема. Для людини думка про скінченність власного існування є нестерпною, якщо людина не зможе знайти сенс (зміст) цього існування. Ми знаємо, що автор занадто боявся померти, тому вибирає релігію, яка пропонує життя душі (як продовження тілесного життя) у вічному царстві. Мотиви подальшого життя та вибору релігії стають чітко детерміновані, і, розглядаючи їх через призму катарсису, говоримо про сублимацію (за З. Фрейдом будь-яка нереалізована енергія сублимується (перетворюється) у будь-якому вигляді) невикористаної духовної сили. Не фізичної, а саме духовної, бо фізично він витрачав себе на гріховні розваги («...я метался, растрачивал себя, разбрасывался, кипел в распутстве своём...»). Апогеем цієї сублимації є «Сповідь».

Аналізуючи даний твір, ми можемо говорити про наслідування видимого та вираження невидимого в 3 інтерпретативних ключах- масштабному, опосередкованому, конкретному.

I. Масштабний. Бог створив людину за образом і подобою своєю. Людина як його творіння і є найпершим вираженням невидимого (Бога). Божий Син, Ісус Христос, є зразком людини з ідеальною релігійною поведінкою, яка була відома не тільки його сучасникам, а й наступним поколінням. Отже, наслідування його способу життя (осягнення Бога) є першоосновою наслідування видимого, бо не тільки фізично людина має бути богоподібною, але й душа має бути втіленням божественності.

II. Опосередкований. Цей ключ стосується відношення «автор-твір». Істина- це невидиме абстрактне поняття, здобувши яке, людина набуває життєвої мудрості. Процес пізнання істини є довгим шляхом переходу загального в конкретне. Августин пізнав її завдяки наслідуванню поведінки Христа, сповідуючи написані Божі закони (видиме). Усі духовні здобутки (зміст), які були суто індивідуальними (невидиме), автор виразив у своєму творі (форма). Тобто, якщо брати більш узагальнено, зміст трансформувався у форму.

III. Конкретний. Це найвужчий, але й найбільш суттєвий шлях дослідження на конкретному прикладі. Ми можемо ототожнити даний вид аналізу з текстуальним, оскільки будемо використовувати лише першоджерело, тобто думки безпосередньо самого автора.

«Я поверил книгам Твоим, но слова их- великая тайна».

Книги- це ті засоби, якими людина користується для пізнання істини, тобто це той видимий приклад для наслідування, бо у кожній є певна модель поведінки або світосприйняття. «Слова» в цьому контексті мусимо трактувати як «зміст, смисл», з чого видно, що автор, хоч і є в процесі наслідування видимого (слідкування Божим законам з книги), але «великая тайна» ще не прийшла до нього, щоб бути вираженою.

«Ты создал его (человека), но греха в нём не создал»

Гріх- це духовна абстрактна категорія, критерії якої встановлені лише релігією та морально-соціальними нормами поведінки. Тому думається, що ми маємо приймати цей термін за невидиме, що виражається у вчинках людини (переходить у видиме для наслідування чи ненаслідування). Відповідно до слів автора, розуміємо, що гріх не є початковою потребою чи інстинктом, а виникає як результат наслідування видимих чийхось учинків. Августин сам пояснює існування своїх гріхів як наслідок негативного впливу його оточення.

«...можешь, даже оставаясь скрытым для наших чувств, услышать нас и помочь нам»

Межа між поняттями «видиме-невидиме» дуже хитка, тому позначати їх важко завдяки їхній заангажованості в «Сповіді». Людина не може побачити насправді, в реальному часі, як Бог їй допомагає, а може лише відчутити це інтуїтивно, проаналізувавши якісь спрятливі поворотні події або зміну ходу подій, приписавши це велінню Творця. Саме так людина усвідомлює вираження невидимого і, надихнувшись відчутним результатом, наслідує ще натхненніше свої релігійні обряди та ритуали.

Досить символічним у творі є опис обряду Хрещення, яке стає символом очищення та вираження невидимого (сходження Святого Духу до дитини). А вже потім своєю поведінкою у майбутньому дитина повинна наслідувати видимість (набожну поведінку), хоч у випадку Августина цього не трапилося, щоб у подальшому житті він знову очистився духовно сам. Автор не дарма досить докладно описує та пояснює цю подію з його життя: лише будучи досвідченим у питаннях благочестя та смиренності, він пояснює своє ненаслідування тим, що пізніше визначить своє прозріння набагато зрілішим, виваженішим, а найголовніше солодшим.

Дослідивши особливості «Сповіді», можемо зробити висновок, що твір не втратить своєї актуальності в будь-яку епоху, адже колообіг «видиме- невидиме- видиме» є безперервним, нескінченним, тому що наслідування видимого має обов'язково рано чи пізно втілитися у вираженні невидимого. Отже, як бачимо, основними спільними ознаками цих категорій є циклічність та взаємозмінність:

«...без Тебя не было бы ничего, ...меня не было бы, если бы Ты не был во мне, ...меня не было бы, не будь я в Тебе»

Модель циклічності категорій

